

Λείλαχίμ,

για τις παχιές παλρίδες να μιχάς...

Τα πρόσωπα

ΠΑΙΔΙ 1

ΠΑΙΔΙ 2

ΑΦΗΓΗΤΡΙΕΣ

ΑΦΗΓΗΤΗΣ

ΤΕΛΑΛΗΣ

ΣΟΦΙΑ

ΜΗΤΕΡΑ ΣΟΦΙΑΣ

ΕΛΙΣΑΦ

ΓΡΗΓΟΡΗΣ

ΓΙΟΡΔΑΝΗΣ

ΕΥΠΡΑΞΙΑ

ΑΓΑΘΗ

(Μπαίνουν παιδί 1 και παιδί 2, ακούγοντας μουσική και κρατώντας κινητά στα χέρια)

ΠΑΙΔΙ 1 : Τι ώρα είναι ρε συ;

ΠΑΙΔΙ 2: Δώδεκα.

ΠΑΙΔΙ 1 Πω πω, αργήσαμε. Το μάθημα έχει ξεκινήσει εδώ και 10 λεπτά.

ΠΑΙΔΙ 2: Ποια ώρα είναι αυτή;

ΠΑΙΔΙ 1: Η 5η ρε συ, συγκεντρώσου. Κάνε γρήγορα και συνδέσου στο λινκ της Καπετανάκη. Ποιος την ακούει τώρα!!!

ΠΑΙΔΙ 2: Εντάξει συνδέθηκα.... Και τώρα χαλαρά! Ας την συνδέσουμε με Κάιρο.

Ακούγεται η φωνή της καθηγήτριας: Περιστερόπουλε, μ' ακούς; Μιχάλη, άνοιξε σε παρακαλώ το μικρόφωνό σου και πες μου αν μ' ακούς.

ΠΑΙΔΙ 2: Εδώ είμαι κυρία. Σας παρακολουθώ. Απλά είχε κολλήσει το μικρόφωνο. Δεν ξέρω γιατί. Το παθαίνει κάποιες φορές το P.C.

ΠΑΙΔΙ 1: Κυρία, είμαι ο Σταυρίδης. Δεν πιστεύω να μου βάλατε απουσία. Σάς παρακολουθώ κι εγώ με μεγάλη προσοχή από τον υπολογιστή του Μιχάλη, γιατί ο δικός μου κράσαρε.

Ακούγεται η φωνή της καθηγήτριας: Είστε και οι δυο μαζί; Πολύ επικίνδυνο! Κάνατε τα απαραίτητα self –tests; Κρατάτε τις απαραίτητες αποστάσεις μεταξύ σας; Έχετε κάνει την απαραίτητη απολύμανση; Δεν βλέπω όμως να φοράτε τη μάσκα σας σωστά. Ανεπίδεκτοι μαθήσεως και επί πανδημίας. Τέλος πάντων. Ανοίξτε όλοι στη σελίδα 94 του βιβλίου σας. Σήμερα θα διαβάσουμε το κείμενο “Όταν πρωτοκατέβηκα στη Σμύρνη”, της Διδούς Σωτηρίου.

(Τα παιδιά διαλέγονται, παίζοντας παιχνίδια στο κινητό)

ΠΑΙΔΙ 1: Άκου ρε, για να μαθαίνεις. Της Διδούς Σωτηρίου.

ΠΑΙΔΙ 2: Της Διδούς βεβαίως, βεβαίως! Ρε συ αυτή η Καπετανάκη τι μάθημα μάς κάνει τελικά ; Κείμενα ή Ιστορία. Κάτι για Σμύρνη λέει.

ΠΑΙΔΙ 1:Κείμενα ρε!

ΠΑΙΔΙ 2: Τώρα που είπε Σμύρνη, ξέρεις τι θυμήθηκα; Προχθές στο σπίτι σου, η μάνα σου δεν είπε πως είχατε μια γιαγιά Σμυρνια;

ΠΑΙΔΙ 1: Αποκλείεται. Εμείς στο σπίτι μας δε φάγαμε ποτέ σμυρναίικα σουτζουκάκια. Όλο κάτι παστουρμαδόπιτες. Ωραίες δε λέω, αλλά μετά.....κακή λύσσα βρε αδελφέ.

ΠΑΙΔΙ 1: Πω ρε φίλε, έκανα καινούριο σκορ;.....Από κάποιο άλλο μέρος ήταν οι παππούδες μου. Να δεις πώς το λέει η μάνα μου; ....Γκέλβερι.

ΠΑΙΔΙ 2:Γκέλβερι; Πρώτη φορά το ακούω. Και πού βρίσκεται αυτό;

ΠΑΙΔΙ 1:Καππαδοκία; Ούτε ξέρω πού πέφτει. Κατά καιρούς η μάνα μου μας αφηγείται πράγματα, και καλά γιατί πρέπει να ξέρουμε την ιστορία της οικογένειά μας και κάτι τέτοια κουφά .

ΠΑΙΔΙ 2 : Έχεις εσύ οικογένεια με ιστορία ;

ΠΑΙΔΙ 1: Βέβαια, εγώ και η Κατακουζήνα. Τι λες μωρέ; Μιλώ για τους προγόνους μας. Απ' αυτά που έχω ακούσει και θυμάμαι, γιατί δεν δίνω και πολλή σημασία, αυτοί οι Καππαδόκες πρέπει να τα είδαν όλα. Μεγάλη ιστορία, πού να σου λέω τώρα;

ΠΑΙΔΙ 2: Για λέγε, για λέγε, κάτι μου λέει πως θα περάσουμε τζάμι σήμερα.

ΠΑΙΔΙ 1: Λοιπόν, αφού έφαγες μεγάλο κόλλημα, άκου προσεκτικά.

Αργό Καππαδοκίας (Σεΐτατα) *(Μπαίνει μία από τις αφηγήτριες-προσφυγοπούλες και στέκεται μπροστά στο κοινό)*

ΑΦΗΓΗΤΡΙΑ 2 : Καππαδοκία. Ξεύρω τι σκέφτεσαι. Πως είναι αβίωτος τούτος ο ερημότοπος. Πως τον κατοικούνε μοναχά

αγρίμια κι εφιάλτες. Εδώ που τα λέμε, δεν έχεις και πολύ άδικο. Με δυσκολία μεγάλη φυτρώνει κάνα δέντρο.

Μα να το θυμάσαι πως ακόμη και το μέρος το πιο τραχύ κι αγέλαστο, υπάρχει μια λέξη που 'ρχεται και το ευφραίνει. Που κάνει την έρημο να μοιάζει με μάνα στοργική. Που κάνει τ' άνυδρα φαράγγια να μοιάζουν μ' αγκαλιές δροσάτες.

Πατρίδα, είναι η λέξη. Πατρίδα. Κι όπως όλες τις σημαντικές λέξεις στη ζωή, έτσι κι αυτή, σαν την δακρύσεις μόνο θα την καταλάβεις. Όπως την εδακρύσαμε κι εμείς.

(Συνεχίζει η μουσική. Βγαίνουν και οι υπόλοιπες αφηγήτριες με τον αφηγητή, ντυμένοι πρόσφυγες. Κρατούν μπόγους).

ΑΦΗΓΗΤΡΙΑ 4: Γκέλβερι το λέγαν οι Τούρκοι το μέρος μας. Καρβάλη ονομαζόταν για τους δικούς μας τους προγόνους. Στο Ακσεράι ανήκαμε. Στη γη της Καππαδοκίας, στην Κεντρική Μικρασία.

ΑΦΗΓΗΤΡΙΑ 1: Ακρίτες ήμασταν στα μέρη μας. Και Τούρκους είχαμε καμπόσους. Μυστήριο θάμα η επιβίωσή μας, μήτε μπορώ και να στο εξηγήσω. Έλληνες και Τούρκοι ζούσαμε μονοιασμένοι κι είχε ο καθένας τη δική του τη βολή. Απλοί άνθρωποι ήμασταν και τέτοια μονοιάσματα τα χειριζόμασταν καλύτερα κι από τους μορφωμένους. Με τον καιρό σβήνει κι ο φόβος και το μίσος. Με τον καιρό απλώνει λίγο το χέρι ο ένας, λίγο ο άλλος και πιανόμαστε.

ΑΦΗΓΗΤΡΙΑ 3: Δύο με τρεις χιλιάδες Έλληνες κατοικούσαμε το Γκέλβερι. Τουρκόφωνοι ήμασταν οι πιο πολλοί. Μα Έλληνες. Το έβλεπες στα έθιμα και στις συνήθειές μας. Το έβλεπες στον τρόπο που γράφαμε τις τούρκικες λέξεις, χρησιμοποιώντας αλφάβητο ελληνικό. Το έβλεπες στην πίστη μας. Στους γάμους, στα βαφτίσια μας, στους αγιασμούς, στις λειτουργίες μας στα έθιμά μας.

ΑΦΗΓΗΤΡΙΑ 2: Στα έθιμά μας είπες; Τι μου θύμισες τώρα; Θυμάσαι τα Χριστούγεννα; Μικρό Πάσχα τα λέμε εμείς οι Καππαδόκες. «Κιουτσούκ Πεσκελέ». Από την παραμονή,

24 Δεκεμβρίου, ξεκινούσαν οι προετοιμασίες. Έσφαζαν κοτόπουλα ή μεγαλύτερα ζώα που μοιράζονταν οι οικογένειες. Σ' όλα τα σπιτικά οι νοικοκυρές ζύμωναν πίτες κι ετοίμαζαν λογής φαγητά για την οικογένεια, αλλά και για τους φτωχούς.

ΜΟΥΣΙΚΗ: *Κάλαντα της περιοχής:* Καθώς παίζει η μουσική μπαίνουν στη σκηνή ΜΑΝΑ και ΣΟΦΙΑ, βάζοντας στο τραπέζι τα απαραίτητα)

ΜΗΤΕΡΑ ΣΟΦΙΑΣ: Λοιπόν, Σοφία, βάλαμε φρέσκο βούτυρο, ζάχαρη, αλεύρι, ξηρούς καρπούς, ανθόνερο .... φέρε και την άχνη. Εκεί παιδί μου, την άχνη. Κουραμπιέδες χωρίς άχνη γίνονται; Δεν γίνονται. Άντε γιαβρούμ μη μας βρει το μεσημέρι.

ΣΟΦΙΑ: Έχω φάει και στις θείας Κατίνας, αλλά σαν και τους δικούς μας κανένα.

ΜΗΤΕΡΑ ΣΟΦΙΑΣ: Ποια θα φτάσει κόρη μου τους δικούς μας κουραμπιέδες; Έχω εγώ την καλύτερη συνταγή σ' όλο το Γκέλβερι. Μου την έδωσε η γιαγιά σου η Ορσία, όταν παντρεύτηκα και τη φυλάω από τότε στο εικονοστάσι.

ΣΟΦΙΑ: Σε μένα θα τη δώσεις σαν παντρευτώ;

ΜΗΤΕΡΑ ΣΟΦΙΑΣ: Αχ κουζούμ, μεγάλωσες, κοτζάμ γυναίκα έγινες. Μέχρι και μένα πέρασες στο μπόι, μα δε νομίζω πως ήρθε η ώρα σου ακόμα για παντρολογήματα

ΣΟΦΙΑ: Γιατί καλέ μάνα. Η Αγγέλα του Καπλάνη, πόσο παντρεύτηκε; Ήταν δεν ήταν 16 χρονών.

ΜΗΤΕΡΑ ΣΟΦΙΑΣ: Θα' ρθει και η δική σου η σειρά τζιέριμ.

ΣΟΦΙΑ: Και στο σπίτι της Μαρίας του Βασίλη έμαθα πως πήγε προχθές η προξενήτρα η Ευτέρπη. Λένε πως της πήγε προξενιό από τον Γρηγόρη της κυρά- Βασιλικής.

ΜΗΤΕΡΑ ΣΟΦΙΑΣ: Ποιον μωρέ, τον Γρηγόρη τον μπακιρτζή; Μμμμ σιγά το κελεπούρι!

ΣΟΦΙΑ: Ναι, αλλά είναι λεβέντης ο γαμπρός!

ΜΗΤΕΡΑ ΣΟΦΙΑΣ: Σιγά το τυχερό!

ΣΟΦΙΑ: Τυχερό ξε-τυχερό η Μαρία θα το βάλει το στεφάνι. Εγώ θα μείνω στο ράφι, να το ξεσκονίζω.

ΜΗΤΕΡΑ ΣΟΦΙΑ: Ωχου Σοφία, μη με σκας. Τι σ' έπιασε σήμερα με τους γάμους. Όταν έρθει η ώρα, τότε το συζητάμε. Άντε, κεβεζού, άσε τα μουχαμπέτια τώρα και ρίξε κομμάτι αλεύρι, να ψήσουμε επιτέλους αυτούς τους κουραμπιέδες.

ΑΦΗΓΗΤΡΙΑ 7: Σαν ψήναμε τους κουραμπιέδες, όλος ο μαχαλάς μοσχοβόλαγε. Ο οντάς μας γέμιζε μουσαφίρηδες, Τούρκους και Ρωμιούς. Έρχονταν, για να κεραστούν και να ευχηθούν γιορτάρες μέρες που' τανε.

ΣΟΦΙΑ: Και τι άλλο καλό μάς έχεις ετοιμάσει; Δεν βλέπω την ώρα να στρώσουμε το Χριστουγεννιάτικο τραπέζι.

ΜΗΤΕΡΑ ΣΟΦΙΑΣ : Νωρίς άρχισαν να σου τρέχουνε τα σάλια, Σοφία μου.

ΣΟΦΙΑ: Τόσες μέρες νηστεία με νερόβραστα, καλέ μάνα.

ΜΗΤΕΡΑ ΣΟΦΙΑΣ: Έννοια σου και σας έφτιαξα το αγαπημένο του πατέρα σου. Χερσέ, βρασμένο κρέας με πλιγούρι. Το φαγητό που 'δωσαν και στην Παναγιά, όταν ήτανε λεχώνα.

ΣΟΦΙΑ: Κολοκυθόπιτα, που είναι και η αγαπημένη μου έφτιαξες;

ΜΗΤΕΡΑ ΣΟΦΙΑΣ: Η κολοκυθόπιτα γλυκαίνει το πρωτοχρονιάτικο τραπέζι, ξέχασες; Κολοκυθόπιτα την Πρωτοχρονιά, χοσάφ παραμονή των Φώτων που 'ναι και νηστεία. Μη νοιάζεσαι όμως. Τύλιξα σαραγλί και η θεία σου η Κατίνα μάς έφερε πρωί- πρωί φρέσκο ιτσί.

ΑΦΗΓΗΤΡΙΑ 5: Αλήθεια, θυμάσαι τα γιορτινά τραπέζια μας; Τι μπακλαβάδες, γιομάτοι καρυδόπιχα και αφράτες σταφίδες, τι σαραγλί και κανταΐφια, τι φοινίκια και σεκέρ λουκούμια. Όλα με φρέσκο μυρωδάτο βούτυρο.

ΑΦΗΓΗΤΡΙΑ 8: Γιατί, μπρε, τα τουρσιά, οι παστοურμάδες, τα σουτζούκια; Σερβιρίζονταν στον σοφρά, μέσα σε μεγάλες μπακιρένιες ή πήλινες πιατέλες. Όλα τα καλά τα είχαμε κι ως μην υπήρξαμε πλούσιο μέρος ποτέ.

Παιδί 2: Πωω ρε φίλε. Δηλαδή με κάθε ευκαιρία την έκαναν ταράτσα. Ε.. και να είχαμε τώρα ένα ταψάκι απ' αυτήν την παστοურμαδόπιτα που λες και καμιά εικοσαριά κεμπάπ, με μπόλικο σκόρδο και κίμινο. Αλύπητα θα τα χτύπαγα σου λέω... Ξέρεις τι έχω προσέξει, Βασίλη; Όταν κάνουμε μάθημα με την Καπετανάκη, δεν ξέρω γιατί, αλλά με πιάνει μία λιγούρα. Σαν να μου ανοίγει η όρεξη.....

Παιδί 1: Γιατί, μήπως υπάρχει μάθημα που να σου την κλείνει;

ΣΟΦΙΑ: Μην ξεχάσουμε να ετοιμάσουμε και τα πανέρια για τους φτωχούς. *(γλείφει τη ζάχαρη από τους κουραμπιέδες)*

ΜΗΤΕΡΑ ΣΟΦΙΑΣ: *(σπρώχνοντας ελαφρά το χέρι της Σοφίας)* Έννοια σου και τα έχω έτοιμα με όλα τα καλούδια.

ΣΟΦΙΑ: Α! και για την Ευφημία, τη χήρα του κυρ- Θανάση. Τα σπίτια που έχουν πένθος δεν φτιάχνουνε γλυκά. Εσύ μου το 'μαθες.

ΜΗΤΕΡΑ ΣΟΦΙΑΣ: Ααχ δεν φτιάχνουνε γιαβρούμ. Πέντε στόματα έχει να θρέψει. Άγιε Γρηγόρη, να 'χεις καλά τα ορφανά. *(Χτυπά στο χέρι τη Σοφία που γλείφει τη ζάχαρη)*.. Ε μα, φτάνει πια. Όχι άλλη ζάχαρη, Σοφία.

ΣΟΦΙΑ: Ωχου! πόνεσα καλέ μάνα.

ΜΗΤΕΡΑ ΣΟΦΙΑΣ: Τίποτα δεν έπαθες. Έλα να τελειώνουμε. Μπαϊλντισα σήμερα με τόσες δουλειές.

ΑΦΗΓΗΤΡΙΑ 6: Παραμονή Χριστουγέννων ανάβαμε και τα κεριά στα παχιά των ζώων και τα θυμιατίσαμε... Περασμένα μεσάνυχτα χτυπούσανε τα σήμαντρα *(ακούγεται μελωδία από σήμαντρο)*.... Ηχούσαν απ' άκρη σ' άκρη σ' όλο το χωριό και ειδοποιούσαν τους πιστούς πως ήρθε η ώρα της εκκλησίας. Οι άντρες φορούσαν τα γιορτινά και οι γυναίκες τις κεντημένες φορεσιές τους. Πήγαιναν όλοι μαζί οι γείτονες και για να βλέπουν στο σκοτάδι, κρατούσανε πυρσούς. Η λειτουργία τελείωνε πριν

ξημερώσει. Όταν γύριζαν στο σπίτι τους, οι μικρότεροι ασπάζοντα χέρια των μεγαλύτερων και εύχονταν «Χριστός Γεννάται», «

Αληθώς Γεννάται», «Χρόνια πολλά». *(δυναμώνει ο ήχος του σήμαντρου και μετά σιγά σιγά χαμηλώνει)*

ΜΗΤΕΡΑ ΣΟΦΙΑΣ: (σκουπίζοντας τα χέρια της σε πετσέτα) Άντε γιαβρούμ. Βάλε τώρα ένα χεράκι να συμμαζέψουμε, να ξεκουραστούμε κομμάτι και να ετοιμαστούμε κι εμείς για τη λειτουργία.

ΣΟΦΙΑ: *(καθώς συμμαζεύουν):* Οι γείτονες μάνα ετοιμάζουν τρανό γλέντι στο σπίτι τους για την αυριανή ημέρα.

ΜΑΝΑ: Οουου. Από δω και πέρα μέχρι του Αγίου Βασιλείου θα χορτάσουμε χορούς και πανηγύρια. Όλοι στο τσακίρ κέφι! Μακάρι να βοηθήσει κι ο καιρός να στηθεί το μεγάλο γλέντι στην πλατεία, όπως κάθε χρόνο.

ΣΟΦΙΑ: Μακάρι μάνα! Και πού ξέρεις;

Ίσως επάνω στο χορό

να βρω κι εγώ κανα γαμπρό!

Μουσική από το χορό των μαντηλιών. *Η Σοφία με τη μάνα αποχωρούν. Χορός από τις αφηγήτριες-προσφυγοπούλες που βρίσκονται στη σκηνή.*

ΑΦΗΓΗΤΡΙΑ 7: Μετά τα Χριστούγεννα και την Πρωτοχρονιά, στις 5 του Γενάρη καίγαμε τους καλικάντζαρους μπροστά στη μονή Του Αρχάγγελου Γαβριήλ. Τα παιδιά μεταμορφώνονταν σε «σάγια». **Φορούσαν ένα μεγάλο εσώρουχο μέχρι το λαιμό. Το κεφάλι μόνο έμενε απ' έξω.** Μ' ένα ζευγάρι κέρατα στο μέτωπο, μια μεγάλη σειρά από βόλους και κουδούνια πήγαιναν στα ελληνικά σπίτια και φώναζαν με δύναμη: «Ήρθε η σάγια, την άκουσες;»

Παιδιά μεταμφιεσμένα σε σάγια μπαίνουν στη σκηνή και αναπαριστούν το δρώμενο με τη συνοδεία μουσικής.

Παιδί 2: Όσο πάει γίνεται και καλύτερο. Ζωάρα ε; Γλέντια, χοροί, τραγούδια. Μεγάλος συνωστισμός, όμως. Αλήθεια,

πόσα άτομα επιτρέπονταν τότε στις συγκεντρώσεις τους;
Σου είπε η μάνα σου;

Παιδί 1: Γιατί ρε συ; Είχαν τότε κορονοϊό;

Παιδί 2: Ε δεν είχαν καμιά άλλη επιδημία; Δεν μπορεί! Έτσι χωρίς μάσκες πηγαίνανε στα πανηγύρια;

ΠΑΙΔΙ 1: Τι σ' έπιασε σήμερα. Άσε με ήσυχο να παίξω λίγο. Σε λίγο θα πρέπει να συνδεθούμε στο επόμενο μάθημα.

Παιδί: 2: Ακόμα να σχολάσουμε; Μεσημεριαστήκαμε ! Και τι έχουμε μετά;

Παιδί 1: Μαθηματικά.

Παιδί 2: Μαθηματικά;; Ο.Μ.Γ. Απ' το κακό στο χειρότερο. Έλα, ρε συ παράτα το κινητό επιτέλους. Πες καμιά άλλη φάση..

Παιδί 1: Πωπωω πόσο γκαντέμης είσαι ρε φίλε. Τι κατάλαβες τώρα; Ορίστε, έχασα. *(βάζει το κινητό στην τσέπη του)* Τι άλλο να σου πω; Μμμμ.... Α! Τσουχά. Ξέρεις τι θα πει τσουχά;

Παιδί 2: Τσουχά; ... Εύκολο. Κατά το “μπακλαβά”, και “παστουρμά” .... φαγητό μου κάνει κι αυτό.

ΑΦΗΓΗΤΡΙΑ 1: *(Μία από τις αφηγήτριες ντύνεται με την παραδοσιακή φορεσιά)* Θα 'θελες. Τσουχά είναι ένα μακρύ επίσημο γυναικείο ένδυμα από τσόχα. Ράφτρες το έραβαν και το κεντούσαν όμορφα με χρωματιστό κορδόνι. Φοριόταν από πάνω και έκρυβε τελείως όλα τα ενδύματα κάτω από αυτό.

ΑΦΗΓΗΤΡΙΑ 3: *(πλησιάζει κρατώντας το ζωνάρι και φορώντας το στην κοπέλα.):* Μετά τα δώδεκα χρόνια γύρω από τη μέση φοριόταν το λαχούρ, υφαντό, πολύχρωμο ζωνάρι, φερμένο από την Πόλη ή και την Περσία.

ΑΦΗΓΗΤΡΙΑ 5: Πάνω απ' το ζωνάρι έδενε η ποδιά, η λεγόμενη ντιζλίκ, κεντητή με διάφορα χρώματα και όμορφα σχήματα.

ΑΦΗΓΗΤΡΙΑ 2: Το κεφάλι το κάλυπταν με Γιαζμά, μαντίλα μεταξωτή, φερμένη από την Ανατολή, ανοιχτόχρωμη για τις νέες, σκουρόχρωμη για τις ηλικιωμένες. Στους γάμους η μαντίλα που φορούσε η νύφη ήταν κόκκινη.

ΑΦΗΓΗΤΡΙΑ 6: Τα μαλλιά τα είχαν σε μεγάλη υπόληψη. Ήταν χτενισμένα συνήθως σε πλεξίς. Έτσι τις λέγανε τις

πλεξούδες. Σε επίσημες περιστάσεις οι πλεξούδες αυτές έφταναν ως και τις σαράντα.

ΠΑΙΔΙ 2: Σαράντα;

ΑΦΗΓΗΤΡΙΑ 8: Ακριβώς. Στους γάμους μάλιστα η νονά της κοπέλας έκανε τα μαλλιά της νύφης πλεξιδάκια, τα λεγόμενα φιλίλια και στις απολήξεις στερέωναν φλουριά και κωνσταντινάτα.

Παιδί 2: Ρε μπρο, πόσο προχώ νύφες ήταν αυτές οι Γκελβεριώτισσες. Ράστα έκαναν τα μαλλιά τους από τότε;

Παιδί 1:....Ξέρω γω; Μια φορά η μάνα μου λέει πως ήτανε γλεντζέδες άνθρωποι. Στους γάμους τους, που κρατούσαν μία εβδομάδα, καιγότανε το πελεκούδι, ιδιαίτερα στο σπίτι του γαμπρού.

ΜΟΥΣΙΚΗ (Χορός κουταλιών) (ακολουθεί χορός και αναπαράσταση του Καππαδοκικού γάμου)

ΑΦΗΓΗΤΡΙΑ 1: Ααααχ !!! Κι έτσι κυλούσαν οι μέρες όμορφα, με χαρές και γλέντια, όχι μόνο για τους πλούσιους μα και για τους φτωχούς. Γιατί και οι φτωχοί δεν ήταν λίγοι. Η γη μας δεν στάθηκε ουδέποτε γενναιόδωρη. Εμπόριο κάμαμε και με μικρές βιοτεχνίες ασχολιόμασταν.

ΑΦΗΓΗΤΡΙΑ 2: Εξού και πριν από καιρούς, πολλοί σχωριανοί μας Καρβαλιώτες μετανάστευσαν στην Πόλη για να βρουνε την τύχη τους. Κάποιοι απ' αυτούς γυρίσανε φτασμένοι και με τις τσέπες τους γιομάτες. Και χτίσανε όμορφα σπίτια, δίπατα. Με αυλές και με μπαλκόνια. Με όμορφες προσόψεις και με θεόρατες πόρτες.

ΑΦΗΓΗΤΡΙΑ 3: Όταν επέστρεψαν εδώ στο Γκέλβερι οι Καρβαλιώτες απ' την Πόλη, αρχίνισαν ν' αγοράζουνε τη γη. Και τότε αλλάξανε οι όροι. Οι Τούρκοι πέρασαν στη δούλεψή μας. Τέτοια ήταν η δύναμη και η ισχύς μας, που και τους νόμους τους

Οθωμανικούς, τους αφηφάγαμε. Κι εκκλησίες χτίσαμε και ελληνικά σχολεία και συλλόγους φτιάξαμε και συντεχνίες. Ένας Ελληνισμός άλλος απ' αυτόν που έχεις μάθει και συνηθίσει. Ασιατικός. Μία άλλη εκδοχή.

Παιδί 2: Και ύστερα;

ΑΦΗΓΗΤΡΙΑ 5: Και ύστερα ήρθανε τα ύστερα. Το χαμπέρι έφτασε. Στη Σμύρνη έγινε μεγάλο κακό. Μια μέρα, Αύγουστος του 22 ήτανε, άκουσα τον Αμντουλάχ να λέει στον πατέρα μου εμπιστευτικά:

ΑΦΗΓΗΤΗΣ: Μπαρμπα – Κλήμη, έχουμε άσχημα μαντάτα. Τα πράγματα είναι δύσκολα. Το μέτωπο κατέρρευσε και ο ελληνικός στρατός οδηγήθηκε σε άτακτη φυγή. Ο στρατός του Κεμάλ μπήκε στη Σμύρνη και καίει τα πάντα. Πρέπει να φυλάξεις την οικογένειά σου.

ΑΦΗΓΗΤΡΙΑ 5: Ο πατέρας μου δεν πίστεψε. Πέρασαν μήνες. Μήνες που ελπίζαμε, που υποθέταμε, που συλλογιόμασταν. Μέχρι που ήρθαν και μας ανακοίνωσαν πως θα γίνει ανταλλαγή.

Παιδί 2: Ανταλλαγή;

Παιδί 1: Ναι, ανταλλαγή. Εκείνη την ημέρα έγινε η ανακοίνωση.

(Μπαίνει στη σκηνή ο τελάλης και ανακοινώνει την απόφαση ανταλλαγής πληθυσμών. Όλοι σηκώνονται, στρέφονται προς αυτόν)

Τελάλης : Κάτοικοι του Γκέλβερι, ζητώ την προσοχή σας!

Διαταγή εκ της Ανωτάτης Στρατιωτικής Διοικήσεως Αγκύρας.

Κατόπιν υπογραφής της συνθήκης ειρήνης της Λωζάνης μεταξύ Ελλάδος και Τουρκίας προβλέπεται η ανταλλαγή πληθυσμών μεταξύ των δύο χωρών. Η διαδικασία ανταλλαγής θα γίνει σταδιακά μέσα στους επόμενους 12 μήνες. Πρώτα οι ανταλλάξιμοι πληθυσμοί πρέπει να απογραφούν και να απογράψουν και την περιουσία που αφήνουν εδώ. Ύστερα θα κατευθύνονται ομαδικά και κατά χωριό στα πλησιέστερα λιμάνια για την έξοδο από τη χώρα. Για την επαρχία Νίγδης, πύλη εξόδου είναι το λιμάνι της Μερσίνας. Οι χριστιανοί κάτοικοι μπορούν να πάρουν μαζί τους ό,τι επιθυμούν και ό,τι μπορούν να μεταφέρουν μόνοι τους. Στα σπίτια που εγκαταλείπουν θα εγκατασταθούν Μουσουλμάνοι από

την Ελλάδα. Εάν έρθουν πριν την αναχώρησή σας, απαγορεύεται να τους φέρετε αντίρρηση και να μην τους αφήσετε να εγκατασταθούν στα σπίτια σας.

Εκ της Ανωτάτης Διοικήσεως.

ΑΦΗΓΗΤΡΙΑ 6: Μα να πουλήσουμε ό,τι μπορούμε από την κινητή μας περιουσία; Και τα υπόλοιπα, μαζί μας;

ΑΦΗΓΗΤΡΙΑ 8 : Και πώς ν' αφήσεις τη γη αυτή που σκάβεις τόσους αιώνες, τη μόνη γη που ξεύρεις;

ΑΦΗΓΗΤΡΙΑ 5 : Μα πώς να το πεις αυτό τ' αντίο το στερνό; Πώς να το εννοήσεις;

ΑΦΗΓΗΤΡΙΑ 4: Μα γίνεται ν' αμπαλάρεις μ' ένα πρόσταγμα μια ολόκληρη ζωή;

ΑΦΗΓΗΤΡΙΑ 7: Ανάθεμα τους αίτιους!

***Μουσική:** Όσες έντυσαν τη νύφη ξεντύνουν και τοποθετούν τα ρούχα στους μπόγους.*

ΑΦΗΓΗΤΡΙΑ 2: Και μετά έφτασαν στο χωριό μας Τούρκοι πρόσφυγες, ταξιδεμένοι από χιλιόμετρα πολλά μακριά. Από την Καστοριά και την Κοζάνη, είπανε. Οι δύστυχοι είχαν κακοπεράσει στη διαδρομή και φτάσαν αποστεωμένοι.

ΑΦΗΓΗΤΡΙΑ 1: Πολλοί πέθαιναν, δεν τους σήκωνε ο τόπος. Κάποιους φτωχούς τούς πήραμε σπίτια μας και τούς ταΐζαμε, γιατί οι ντόπιοι Τούρκοι καθόλου δεν τους νοιάστηκαν. Κι αργότερα αποφασίστηκε:

ΑΦΗΓΗΤΡΙΑ 3: Κάποιες ρωμαίικες συνοικίες έπρεπε ν'αδειάσουν ολότελα, για να εγκατασταθούν εκεί οι πρόσφυγες. Κάποιοι λιγοψυχήσαμε.

(Το ζευγάρι των αφηγητών συνομιλεί)

ΑΦΗΓΗΤΡΙΑ 7: Πρόδρομε, να ξέρεις, από δω δεν το κουνάω εγώ.

ΑΦΗΓΗΤΗΣ: Αν δεν φύγουμε θα μας κάψουν ζωντανούς. Ήδη δεχόμαστε διώξεις από την τουρκική αστυνομία. Μας συκοφαντούν

ανοιχτά ότι ενισχύσαμε τον ελληνικό στρατό. Κιν-δυ-νεύ-ου-με!
Πάρ' το χαμπάρι!

ΑΦΗΓΗΤΡΙΑ 7: Για ποιον κίνδυνο μου μιλάς, ε;. Εδώ στο Γκέλβερι ποτέ δεν είχαμε κάποιο πρόβλημα με τους Τούρκους. Ζούσαμε πάντα μονοιασμένοι. Θα μας υπερασπιστούν και τώρα. Να το δεις!

ΑΦΗΓΗΤΗΣ: Σωστά και δίκαια τα λες. Ειρηνικά ζούσαμε, δε λέω, μα κι αυτοί ωφελούνταν τόσα χρόνια από μας. Μην το ξεχνάς!

ΑΦΗΓΗΤΡΙΑ 7: Μα για ποιο όφελος μιλάς; Δεν καταλαβαίνω.

ΑΦΗΓΗΤΗΣ: Τι δεν καταλαβαίνεις βρε γυναίκα. Μα είσαι ντιπ για ντιπ. Όλα καλά, μα τόσα χρόνια τούς εξυπηρετούμε. Γιατί μάς θέλουνε νομίζεις;

ΑΦΗΓΗΤΡΙΑ 7: Για πες μου εσύ που τα ξέρεις όλα!

ΑΦΗΓΗΤΗΣ: Γιατί πουλάμε φθηνότερα από τους Τούρκους εμπόρους, γιατί τούς κάνουμε ένα σωρό ευκολίες, γιατί τούς δίνουμε δάνεια. Κι άλλα θες ;

ΑΦΗΓΗΤΡΙΑ 7 : Έστω. Ακόμα κι αν είναι έτσι, σκέφτηκες τι θα γίνει η γη μας; Το σπίτι μας; Η δουλειά σου; Πώς να τ' αφήσουμε όλα πίσω μας; Θα ξαναγυρίσουμε ποτέ; Ή θα τους τ' αφήσουμε όλα αμανάτι;

ΑΦΗΓΗΤΗΣ: Μη μου σεκλετίζεσαι, Αναστασία! Ρωμιοί είμαστε. Θα πάμε να ζήσουμε με τους Ρωμιούς. Στο κάτω- κάτω πόσες οικογένειες Ελλήνων έχουμε μείνει εδώ στο Γκέλβερι, ε; Πολλοί έχουν φύγει εδώ και καιρό. Αν μείνουμε εδώ θα πεθάνουμε.

ΑΦΗΓΗΤΡΙΑ 7: Νομίζεις πως θα μας λογιάζουν για ζωντανούς κει που θα πάμε;

ΑΦΗΓΗΤΗΣ: Τι λες μωρέ γυναίκα; Στην πατρίδα πάμε, στην Ελλάδα.

ΑΦΗΓΗΤΡΙΑ 7: Ναι, στην πατρίδα.

ΑΦΗΓΗΤΗΣ: Τουλάχιστον στην Ελλάδα θα 'μαστε ανάμεσα σε χριστιανούς. Πόσο να κακοπάθουμε πια; Να δεις που θα 'ναι καλύτερα τα πράγματα.

ΑΦΗΓΗΤΡΙΑ 7 :Ανάθεμα τους αίτιους!

ΑΦΗΓΗΤΡΙΑ 4: 15 Αυγούστου 1924. Γιορτή της Παναγιάς, μεγάλη η χάρη της. Η καμπάνα χτύπησε πένθιμα εκείνη την ημέρα. Πού γιορτή, πού χαρές, πού χορός και γέλια;

ΑΦΗΓΗΤΡΙΑ 3 : Πήγαμε στο ναό τ' Αγίου Γρηγορίου του Θεολόγου για την τελευταία λειτουργία. Σαν τελείωσε, πήραμε το λείψανο τ' Αγίου, εικόνες, μανουάλια, δισκοπότηρα και καντήλια. Ξηλώσαμε κι από τον τρούλο τον σιδερένιο σταυρό. Ζύγιζε πολλές οκάδες.

ΑΦΗΓΗΤΡΙΑ 2: 17 Αυγούστου 1924. Φορτώσαμε σε καμήλες ό,τι μπορούσαμε. Πήραμε το δρόμο για τ'Ακσεράι. Βγήκαμε μπροστά στους αραμπάδες, Τούρκοι από τα διπλανά χωριά. Ήθελαν λέει να ξεπληρώσουν τα χρέη τους, δίνοντάς μας στάρι. Μην το 'χουνε βάρος στη συνείδησή τους.

ΑΦΗΓΗΤΗΣ: Μα τί να το κάνουμε το στάρι;

ΑΦΗΓΗΤΡΙΑ 2: Αρχίνισαν να βάνουν στα στόματα των παιδιών μας μπουκιές από πίτες με τυρί και μέλι.

ΑΦΗΓΗΤΡΙΑ 1: “Φάε γιαβρούμ και πες χαλάλ!”

ΑΦΗΓΗΤΡΙΑ 2: Και τα παιδιά δέχονταν το πεσκέσι. “Χαλάλ ολσούν!” τους απαντούσαμε και οι Τούρκοι μάς αγκάλιαζαν και μάς φιλούσαν.

ΑΦΗΓΗΤΡΙΑ 3: Φτάσαμε στο Ακσεράι. Εκεί μείναμε μία νύχτα και κατόπιν κινήσαμε για το λιμάνι της Μερσίνας. Από κει θα παίρναμε το καράβι για την Ελλάδα.

Μουσική. Στη σκηνή μπαίνουν δύο άντρες – πρόσφυγες. Μετά από λίγο εμφανίζεται μία γυναίκα.

ΕΛΙΣΑΦ: Πώς τη λένε αυτήν την παραλία παλικάρι;

ΓΡΗΓΟΡΗΣ: (ξαφνιασμένος): Ποια είσαι κοκόνα; Με τρόμαξες.

ΕΛΙΣΑΦ: Ένα γενναίο παλικάρι σαν κι εσένα ξαφνιάζεται από μια γυναίκα; Ελισάβετ με λένε, μα στον τόπο μου με φωνάζουν Ελίσαφ.

ΓΡΗΓΟΡΗΣ: Και ποιος είναι ο τόπος σου;

ΕΛΙΣΑΦ: Το Γκέλβερι. Από κει έρχομαι. Μου είπανε πως σε λίγο φτάνει εδώ το πλοίο που θα μας μεταφέρει στην Ελλάδα.

ΓΡΗΓΟΡΗΣ: Αυτό το καράβι περιμένω κι εγώ. Δεν βλέπω την ώρα. Κοίτα πόσοι το περιμένουνε; Έχουν ανάψει δάδες παντού.

ΕΛΙΣΑΦ: Δεν χρειαζόμαστε δάδες. Ομόνοια χρειαζόμαστε από δω και πέρα και πίστη σ' αυτό που είμαστε.

ΓΙΟΡΔΑΝΗΣ: Καλά μάς τα λες. Ομόνοια και πίστη. Μα και κάνα κομμάτι ψωμί με λίγο παστουρμά δεν θα' ταν άσχημο μετά από τόσο ποδαρόδρομο. (*Ο Γρηγόρης τον κοιτά αυστηρά*). Ε κόλλησε η κοιλίτσα μου στην πλάτη! Τι να κάνω;

ΓΡΗΓΟΡΗΣ : Σώπα ....άκου ....το πλοίο έρχεται. Έλα, βιάσου να προλάβουμε να μπούμε. Είναι πολύς ο κόσμος που περιμένει. (*βλέπει τη γυναίκα να κάθεται*) Μα τι κάνεις ; γιατί καθυστερείς; Είπες πως έκανες τόσο δρόμο για να 'ρθεις έως εδώ.... Βιάσου λοιπόν.

ΕΛΙΣΑΦ: Πήγαινε εσύ. Εγώ είμαι κουρασμένη. Θα κάτσω σε τούτη εδώ την παραλία και ίσως έρθω αργότερα. Πώς είπαμε πως την λένε την παραλία αυτή;

ΓΡΗΓΟΡΗΣ : Μερσίνα.

ΕΛΙΣΑΦ: Μερσίνα! Όμορφο όνομα...

ΓΡΗΓΟΡΗΣ: (*την πιάνει από το χέρι και την τραβάει προς το μέρος του*). Πάμε κυρά μου. Άσε τα λόγια τα πολλά.

ΕΛΙΣΑΦ: Φύγε σύ. Εγώ θα μείνω λίγο εδώ, ν' αναπνεύσω για τελευταία φορά τον ελεύθερο αγέρα της Ανατολής που τόσο αγάπησα.

ΓΙΟΡΔΑΝΗΣ : Κι ο αέρας της Δύσης δεν είναι κακός, αν δεν θέλεις ν' αφήσεις εδώ τα κόκκαλά σου.

ΕΛΙΣΑΦ : Ξέρεις τι μου' λεγε η γιαγιά μου; Ο άνθρωπος για να' ναι ευτυχισμένος δύο πράγματα χρειάζεται. Ανάσα και καρδιοχτύπι.

ΓΙΟΡΔΑΝΗΣ: Η δική μου πάλι η γιαγιά άλλα έλεγε. Για να ζήσει ο άνθρωπος πρέπει να γλυκαίνει τους καημούς του. Χωρίς μπακλαβά και κανταΐφι, πώς να τους γλυκάνεις, μου λες;

ΓΡΗΓΟΡΗΣ : Αφήστε και οι δυο τις γιαγιάδες. Το παρελθόν δεν πρέπει να το σκαλίζουμε, αν δεν έχει να προσφέρει κάτι στο μέλλον. Και τώρα, μικρέ, πάμε να προλάβουμε το πλοίο.

ΕΛΙΣΑΦ: Σας εύχομαι καλή τύχη εκεί που πάτε..

ΓΡΗΓΟΡΗΣ: Θα σε ξαναδώ; Πώς είπαμε πως σε λένε;

ΕΛΙΣΑΦ: Ελίσαφ.

ΓΡΗΓΟΡΗΣ: Όμορφο όνομα, σαν και σένα.

ΓΙΟΡΔΑΝΗΣ: Άσε τα σορόπια, Γρηγόρη. Δεν είναι ώρα για σεβντάδες! Ο καπετάνιος δεν αστειεύεται. Θα φύγει η μαούνα.

ΓΡΗΓΟΡΗΣ: Και ποιος είπαμε είναι ο τόπος σου;

ΕΛΙΣΑΦ: Το Γκέλβερι!

ΓΡΗΓΟΡΗΣ: Ποιος;

ΓΙΟΡΔΑΝΗΣ: Κουφάθηκες ντιπ; Το Γκέλβερι σου λέει!

Μουσική: Η Ελίσαφ αποχωρεί από τη σκηνή. Ακολουθεί [χορός](#) των αφηγητών - προσφύγων που συμβολίζει την αναχώρησή τους και τον αποχαιρετισμό της πατρίδας τους)

ΑΦΗΓΗΤΡΙΑ 7: Μπαρκάραμε με πλοία που 'χαν έρθει να μας πάρουν. Εμείς μπήκαμε σε ένα πλοίο τούρκικο ναυλωμένο, άλλοι σε καράβι ρωμαϊκό πού 'χε έρθει απ' την Ελλάδα. Τέσσερις μέρες βολοδέρναμε στη θάλασσα. Κάποιοι από εμάς πρώτη φορά την βλέπαμε.

Ακούγεται ήχος θάλασσας

ΑΦΗΓΗΤΡΙΑ 8: Άχου, απέραντη και άγρια, που' ναι η θάλασσα. Από νερό, μόνο τη λίμνη ξεύρω που βρίσκεται μπροστά απ' το Γκέλβερι.

ΑΦΗΓΗΤΡΙΑ 5: Αδελφή, πες μου ένα τραγούδι.

ΑΦΗΓΗΤΡΙΑ 8: Σαν τι τραγούδι να σου πω;

ΑΦΗΓΗΤΡΙΑ 5: Ξέρω εγώ; Κάτι που να θυμίζει την πατρίδα μας.

(Ξεκινά να τραγουδά το [Λεϊλαλίμ](#))

ΑΦΗΓΗΤΡΙΑ 6: Το ταξίδι ήταν δύσκολο. Κάμποσοι αρρώσταιναν και πέθαιναν στη διάρκεια του. Τους τύλιγαν στα στρώματά τους, τους έδεσαν με σίδερα και τους πετούσανε στη θάλασσα.

ΑΦΗΓΗΤΗΣ : Ανοικτά της Σκύρου καπνός πολύς αρχίνησε να βγαίνει απ' τ' αμπάρι. Φωνές και κλάματα. Τρομάξαμε πως πνιγόμασταν! Κάποιοι από μας καταφέραμε να σβήσουμε τη φωτιά. Ο Άγιος που είχαμε μαζί μας έκαμε το θάμα του.

ΑΦΗΓΗΤΡΙΑ 8: Μετά από μέρες φθάσαμε στη Σαλονίκη. Μείναμε δυο βδομάδες σε καραντίνα. Από κει μας πήγαν στην Καβάλα. Ήμασταν όλοι μας σε χάλια απερίγραπτα. Αγνώριστοι, συφοριασμένοι, γεμάτοι ψείρα , άντρες και γυναίκες.

ΑΦΗΓΗΤΡΙΑ 6 : Όσους απομείναμε ζωντανοί μάς οδήγησαν στη Λεύκη. Σε μια τοποθεσία δύσβατη, γιομάτη θάμνους ακανθωτούς, που έσκιζαν τα ρούχα μας σαν κάναμε να πάμε από το ένα τσαντίρι στ' άλλο.

ΑΦΗΓΗΤΡΙΑ 5: Κι ύστερα ήρθε το κρύο και η βροχή. (Φορούν τις μαντίλες τους πάνω στο κεφάλι τους, σαν να κρυώνουν). Κι ένας αέρας παγωμένος. Καμπόσοι δεν άντεξαν και πέθαναν. Τη νύχτα κατέβαιναν τα τσακάλια και έσκαβαν τους τάφους τους .

Μουσική Μπαίνουν δύο γυναίκες με την μπουγάδα, για να απλώσουν τα ρούχα. Στέκονται μπροστά στα δύο παιδιά και τους ζητούν να βοηθήσουν στο άπλωμα)

ΕΥΠΡΑΞΙΑ: Παιδιά, δεν αφήνετε το ραχάτι, να μου κάνετε μια δουλειά που σας θέλω;

ΠΑΙΔΙ 2: Από πού μας ήρθε τούτη;

ΠΑΙΔΙ 1: Σαν τι δουλειά δηλαδή;

ΕΥΠΡΑΞΙΑ: Τίποτα δύσκολο. Να, θέλω να με βοηθήσετε με τούτο το σχοινί, ν' απλώσω την μπουγάδα μου. (τους δίνει το σχοινί. Τα παιδιά όμως δεν κουνιούνται από τη θέση τους. Κοιτάζουν το σχοινί και κοιτάζονται μεταξύ τους)

ΑΓΑΘΗ: Άντε βρε τεμπελχανάδες. Κουνηθείτε επιτέλους!

ΕΥΠΡΑΞΙΑ: Αλί στις γενιές του μέλλοντος.

ΑΓΑΘΗ: Αλί, αλί και τρις αλί! Άντε γιαβρούμ , τέντωσε το σχοινί να σε χαρώ!

(Τα παιδιά τεντώνουν το σχοινί και όταν έρθουν στη σωστή απόσταση..)

ΑΓΑΘΗ: Έως εκεί. Ταμάμ...(αρχίζει και απλώνει). Βρε Ευπραξία, για πες μου τώρα, είναι ζωή αυτή που κάνουμε; Έχουμε πόσο καιρό σε τούτο τον τόπο και τίποτα δεν έχει γίνει. Μάς υποσχέθηκαν ότι θα μας παραδώσουν σπίτια και πως τα χωριά θα ήταν ντεμέκ έτοιμα. Κι αντίς για σπίτια βρήκαμε τσαντίρια μέσα στις ερημιές. Μας έχουν στοιβάξει τον ένα πάνω στον άλλο.

ΕΥΠΡΑΞΙΑ: Μας έριξαν σ' έναν βαλτότοπο γεμάτο κουνούπια. Πού είναι το χωριό, πού είναι οι βρύσες, πού είναι τα γάργαρα νερά που μας υποσχεθήκανε. Όλα ψέματα. Μας ξεγελάσανε. Θα αρρωστήσουμε όλοι μας. Να το δεις, εδώ θ' αφήσουμε τα κόκαλά μας. Θα μας φάνε οι λύκοι και τα τσακάλια.

ΑΓΑΘΗ: Χριστός και Παναγία κι οι δώδεκα Απόστολοι μαζί. Μην λες τέτοια πράγματα κυρά μου. Κάτι θα γίνει. Κάτι θα κάνουν και οι υπεύθυνοι.

ΕΥΠΡΑΞΙΑ: Θα με τρελάνεις κι εσύ! Πού τους είδες τους υπεύθυνους ; Εγώ μόνο το γιατρό βλέπω να μπαινοβγαίνει στις σκηνές και να μοιράζει κινίνα. Να, πρωτύτερα βγήκε

από το τσαντίρι του κυρ-Πρόδρομου. Λένε πως είναι άρρωστος κι αυτός και τα παιδιά του.

ΑΓΑΘΗ : Τίποτα δεν έχουν τα γιαβριά μου. Να δεις που είναι βασκαμένα.

ΠΑΙΔΙ 1: (χασμουριέται)

ΕΥΠΡΑΞΙΑ: Τι έπαθες μπρε σασκίνη;

ΠΑΙΔΙ 1 : Να δεις που είμαι κι εγώ βασκαμένος. Εσύ Μιχάλη με μάτιασες που είσαι και γαλανομάτης.

ΠΑΙΔΙ 2: Ναι εγώ φταίω τώρα.. Δε λες που έπαιζες όλο το βράδυ LOL

ΠΑΙΔΙ 1 : Ε γι' αυτό ακριβώς με μάτιασες. Για τις επιδόσεις μου στο LOL. Θα πάρω τον παππού μου να με ξεματιάσει με το λάδι.

ΕΥΠΡΑΞΙΑ: Εεε φτάνει πια. Κουτουρντίσατε σήμερα! Τι λέγαμε βρε Αγαθή πριν μας διακόψουν;

ΑΓΑΘΗ: Για τα παιδιά καλέ του κυρ- Πρόδρομου που είναι βασκαμένα. Να φωνάξουμε την κυρά - Νόννα που ξέρει από μάτι. Θα τα ξεματιάσει, θα φορέσουν και τη γαλάζια χάντρα μαζί με το σταυρουδάκι τους και όλα θα πάνε καλά.

ΕΥΠΡΑΞΙΑ: Κούνια που σε κούναγε. Δε νομίζω να φταίει αυτήν τη φορά ούτε το κακό το μάτι, ούτε και η μπλε η χάντρα.

ΑΓΑΘΗ :Μα καίγονται στον πυρετό τα κακόμοιρα. Μπουκιά στο στόμα τους δε βάζουν. Τι να' χουν τότε;

ΕΥΠΡΑΞΙΑ: Τι να'χουν μωρέ Αγαθή. Ό,τι έχουν και οι υπόλοιποι. Εδώ φωλιάζει μόνο η ελονοσία και το θανατικό.

(πάγωμα σκηνής)

ΑΦΗΓΗΤΡΙΑ 2: Το Μάη μήνα κατεβήκαμε κοντά στη θάλασσα. Είπαμε πως είτε θα πεθάνουμε, είτε θα ζήσουμε, ενδιάμεσο δεν έχει. Και χτίσαμε μια δεύτερη πατρίδα.

ΑΦΗΓΗΤΡΙΑ 3:Όχι, εύκολο δεν ήταν. Μας πήρε μήνες και χρόνια. Μας πήρε ζωές ολόκληρες. Αλλά τελικά τον πρασινίσαμε τον τόπο.

Μεγαλώσανε τα δέντρα και καρποφόρησαν οι κόπτοι μας. Και το βαφτίσαμε το μέρος αυτό, Νέα Καρβάλη.

(Η σκηνή ξαναζωντανεύει και αρχίζουν τώρα να μαζεύουν τα ρούχα κάνοντας τον παρακάτω διάλογο)

ΑΓΑΘΗ: Τα ‘ μαθες; Αύριο είπε ο παπάς ότι θα κάνει αγιασμό στο σχολειό. Πρώτη μέρα λειτουργίας. Μεγάλη μέρα για τα παιδιά μας και για το χωριό μας.

ΕΥΠΡΑΞΙΑ: Μεγάλη η χάρη του Αγίου Γρηγορίου. Έβαλε το χεράκι του και δόξα να’ χει και εκκλησιά φτιάξαμε και δρόμους και νερό ήρθε και σχολειό αποκτήσαμε.

ΑΓΑΘΗ: Και με τι δάσκαλο!! Τον κυρ- Βασίλη τον Διδυμόπουλο. Τον παλιό μας δάσκαλο στο Γκέλβερι. Αξιόλογος άνθρωπος και σπουδαγμένος! Λένε πως μιλάει έξι γλώσσες.

ΕΥΠΡΑΞΙΑ: Άκου να δεις! Και τι τις χρειάζεται καλέ τόσες γλώσσες;

ΑΓΑΘΗ: Αμ τι; Σαν και μας τα χαϊβάνια! Και δεν σου είπα και το άλλο. Μας ήρθε και ο νέος γιατρός . Αχ να τον δεις,..... όμορφος πανάθεμά τον!!! Λες να ‘χουμε καμιά ελπίδα ή μήπως είναι κι αυτός δοσμένος ;

ΕΥΠΡΑΞΙΑ: Σους μπρε. Δεν ντρέπεσαι να λες τέτοια πράγματα;

ΑΓΑΘΗ: Γιατί, βρε Ευπραξία, με αποπαίρνεις; Νέα κορίτσια είμαστε κι εμείς της παντρείας.

ΕΥΠΡΑΞΙΑ: Να παντρευτούμε, δε λέω, αλλά κατά πως πρέπει. Με τα μάτια χαμηλωμένα. Να κοιτάς τον αργαλειό και το νοικοκυριό σου. Α, και τώρα που είπαμε για “αργαλειό”. Η κυρά Νόννα ζητάει κοπέλες, να τη βοηθήσουν. Είναι πολλές λέει οι παραγγελίες των χαλιών και κείνη γέρασε πια και δύσκολα τα βγάζει πέρα . Να μάθουν είτε και οι νιες την τέχνη που κρατά αναντάμ παπαντάμ.

ΑΓΑΘΗ: Εγώ θα πάω πρώτη - πρώτη. Και πού ξέρεις μπορεί να χρειαστεί να υφάνω κανά κιλίμι για το σπίτι του γιατρού..

ΕΥΠΡΑΞΙΑ: Τον χαβά σου εσύ. Φαντασμένη και ζεβζέκα ντιπ για ντιπ.

ΑΓΑΘΗ: Δεν είμαι μωρέ φαντασμένη. Χαρούμενη είμαι. Βλέπω τον τόπο μας που άρχισε και παίρνει ζωή. Άνοιξαν οι δουλειές. Χτίζονται σπίτια σ' όλους τους μαχαλάδες, οι τσολμεκτσήδες φτιάχνουν πάλι τις στάμνες τους, οι γεωργοί μας απέκτησαν τον κλήρο τους και περιμένουν τη σοδειά τους. Κακά τα ψέματα, Ευπραξία μου! Εδώ είναι πια η γη μας. Εδώ θα ριζώσουμε.

Μουσική (αποχωρούν Αγαθή και Ευπραξία)

ΑΦΗΓΗΤΡΙΑ 1 : Κι εδώ ριζώσαμε. Και τον αγαπήσαμε αυτόν τον τόπο, γιατί μας έμαθε πως ακόμα και μέρη που τα κατοικούνε αγρίμια κι εφιάλτες μπορούν ν' ανθίσουν και να γενούν πατρίδες. Και όταν αυτό το καταλάβεις, τότες όλα πιο όμορφα σου φαίνονται. Πιο ήσυχα, πιο ήρεμα κι απλά. Μαλακώνει το μέσα σου και βρίσκει ο πόνος παρηγοριά.

Μουσική (Αποχωρούν οι πρόσφυγες)

ΠΑΙΔΙ 1: Τι έγινε Μιχαλάκη; Γιατί σκουπίζεις τη μυτούλα και τα γαλανά σου τα ματάκια; Συγκινηθήκαμε; Συγκινηθήκαμε;

ΠΑΙΔΙ 2: Σιγά ρε! Έτσι εύκολα συγκινούμαι εγώ; Η αλλεργία μου μ' έπιασε πάλι.

ΠΑΙΔΙ 1: Αυτά στους άλλους. Όχι σε μένα.

ΠΑΙΔΙ 2: Να, μωρέ. Σκεφτόμουν πως εγώ δεν ξέρω καν από πού κρατάει η σκούφια μου κι εσύ γνωρίζεις τόσα για τους προγόνους σου.

ΠΑΙΔΙ 1: Εμ μας τα 'λεγε στην Ιστορία η φιλόλογος;

ΠΑΙΔΙ 2: Τι μας έλεγε δηλαδή;

ΠΑΙΔΙ 1: Ε πού να θυμάσαι; Παρακολουθούσες και ποτέ στο μάθημα. Μ' ένα κινητό κάτω από το θρανίο ήσουν!.

ΠΑΙΔΙ 2: Αξέχαστες εποχές!!! .... Για πες. Τι μάς έλεγε;

ΠΑΙΔΙ 1: Να δεις πώς το 'λεγε.... «Για τις παλιές πατρίδες να μιλάς..... Γιατί λαοί χωρίς μνήμη είναι λαοί χωρίς μέλλον».

Φωνή καθηγήτρια : Παιδιά, με ακούτε; Τι έγινε βρε παιδιά; Σας έχασα πάλι... Για να μου πει ο Βασίλης ή ο Μιχάλης ποιο είναι τελικά το μήνυμα που θέλει να μας μεταφέρει η Διδώ Σωτηρίου σ' αυτό το υπέροχο απόσπασμα που αναλύσαμε;

ΠΑΙΔΙ 2 : Κυρία, τι είπατε; Κυρία, μήπως μπορείτε να επαναλάβετε; Σας χάσαμε πάλι.

ΠΑΙΔΙ 1 : Δεν ακούγεστε καλά, κυρία, κολλάει το μικρόφωνό σας. Μάλλον έχετε κάποιο πρόβλημα με τη σύνδεσή σας...

Παιδί 2: Κυρία, μη μου σεκλετίζεστε. Το webex σέρνεται.

Μουσική: υποκλίσεις.